

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ

https://or.wikipedia.org/s/cha
ଉଇକିପିଡ଼ିଆରୁ

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ (Air India), ଭାରତର ଏକ ବିମାନସେବା । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚାଳିତ ଦୁଇ ବିମାନସେବା ମଧ୍ୟରୁ ଏହା ଅନ୍ୟତମ (ଅନ୍ୟଟି ଇଣ୍ଡିଆନ ଏୟାରଲାଇନ୍ସ । ୧୯୩୨ ଅକ୍ଟୋବର ୧୫ ତାରିଖରେ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆର ବିମାନ ସେବା ଆରମ୍ଭ ହେଇଥିଲା । ସେତେବେଳେ ଏହାର ନାମ **ଟାଟା ଏୟାରଲାଇନ୍ସ** ରହିଥିଲା । ୧୯୩୨ ମସିହା ଜୁଲାଇ ମାସରେ ଏହା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିଲା ।^[୩] ^[୪]ଏହାର କର୍ପୋରେଟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଦକ୍ଷିଣ ବମ୍ବେର ନରିମାନ ପଲ୍ଲଟ୍ରେ ଅବସ୍ଥିତ । ଏହାର ଦୁଇଟି କେନ୍ଦ୍ରମଧ୍ୟ ରହିଛି । ଗୋଟିଏ ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦରରେ ରହିଥିବା ବେଳେ ଅନ୍ୟଟି ଛତ୍ରପତି ଶିବାଜୀ ଇଣ୍ଟରନ୍ୟାଶନାଲ ଟର୍ମିନାଲରେ ରହିଛି । ଏହି ଏୟାରଲାଇନ୍ସ ଉଭୟ ଏୟାରବସ ଓ ବୋଇଂ ବିମାନସେବା ଯୋଗାଉଛି । ବର୍ତ୍ତମାନ ଏହା ସମଗ୍ର ଏସିଆ, ଯୁରୋପ ଓ ଉତ୍ତର ଆମେରିକାକୁ ବିମାନସେବା ଯୋଗାଇବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇଛି । ଭାରତୀୟ ଉପମହାଦେଶରେ ସର୍ବବୃହତ ଅପରେଟର ହୋଇଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ୪ର୍ଥ ସ୍ଥାନରେ ରହିଛି । ୨୦୧୪ରେ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ବିଶ୍ୱର ସର୍ବବୃହତ୍ ବିମାନ ଆଲାଏନ୍ସ, ସ୍କାର ଆଲାଏନ୍ସର ସଭ୍ୟଭାବେ ଯୋଗ ଦେଇଛି ^[୫]।

ଇତିହାସ

ଆରମ୍ଭ ବର୍ଷ(୧୯୩୨-୧୯୪୬)

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ପ୍ରକୃତ ଟାଟା ସନ୍ଥ, ଜେ.ଆର.ଡି. ଟାଟାIଙ୍କ ଦ୍ୱାରା୧୯୩୨ରେ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା।^[୬] ୧୫ ଅକ୍ଟୋବର,୧୯୩୨ରେ, ଟାଟା ସିଙ୍ଗଲ-ଇଞ୍ଜିନଦ୍ୱାରା De Havilland Puss Moth ଏୟାର ମେଲ କରାଚିଠୁ ବମ୍ବେଏବଂ ବିମାନ ପୁଣିଥରେ ମାଡ୍ରାସ ଉଡ଼ାଣ ଭିନସେଣ୍ଟଦ୍ୱାରା ହୋଇଥିଲା।^[୭] ବିମାନର ପରିଚାଳନା Puss Moth aircraft ଏବଂLeopard Mothଙ୍କ ତତ୍ତ୍ୱଧାନରେ ହୋଇଥିଲା।^[୮]^[୯] ସାପ୍ତାହିକ ଏୟାର ମେଲ କରାଚୀ ଏବଂ ମାଡ୍ରାସ via ଅହମ୍ମଦାବାଦ ଏବଂ ବମ୍ବେ ପ୍ରଥମ ବର୍ଷରେ,ବିମାନ ୧୬୦,୦୦୦ମାଇଲ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲା, ୧୫୫ ଯାତ୍ରୀ ଯାତ୍ରା କରିଥିଲେ, ୧୦.୭୧ ଟନ ମେଲ ଏବଂ ଲାଭ୬୦,୦୦୦ଟଙ୍କା ହୋଇଥିଲା ।^[୧୦]^[୧୧] ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ ଘରୋଇ ବିମାନ ଉଡ଼ାଣ ବମ୍ବେ ଠୁ ଥିରୁଅନନ୍ତପୁର୍ ୬ଟି ବସିବା ପାଇଁ ସିଟ୍Miles Merlin.^[୧୨] ୧୯୩୮ ମସିହାରେ, *ଟାଟା ଏୟାର ସର୍ଭିସ*ଏବଂ ପରେ*ଟାଟା ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ ଦିଲ୍ଲୀ* ଏବଂ *କଲୋମ୍ବୋ* ଯାତ୍ରା ପାଇଁ ୧୯୩୮ମସିହାରେ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଥିଲା।^[୭]

ସ୍ୱଧୀନତା ପରେ(୧୯୪୬-୨୦୦୦)

ଶେଷ ବର୍ଷ(୨୦୦୦-)

୨୦୦୦-୦୧ରେ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ସରକାରୀକରଣରୁ ଘରୋଇକରଣ ହେଲା।^[୧୩]^[୧୪]^[୧୫]^[୧୬]୨୦୦୦ରେ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ସଂଘାଇ, ଚୀନକୁ ବିମାନ ସେବା ଆରମ୍ଭ କରିଥିଲେ।ମନ୍ଥ୍ରୀଙ୍କ ଅନୁସାରେ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ କ୍ଷତି ପାଖାପାଖି ₹ ୫୭୦ million (US\$୧୨.୬୫ million) କାରଣ ଅଧିକ ଅତ୍ୟଧିକ କମିଶନ Mascarenhas sanctioned ଏବଂ ସେ ପରେ ସସପେଣ୍ଡ ହାଇଥିଲେ ଏୟାରଲାଇନ୍ସ ରୁ।^[୧୭] ୨୦୦୪,ମେରେ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ନିଜସ୍ୱ କମ ପଇସା subsidiary ତାହାକୁ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ଏକ୍ସପ୍ରେସକୁହାଯାଏ, ତାହା ଭାରତ ସହିତ ଯୁର୍ବ ଓ ଦକ୍ଷିଣ-ଯୁର୍ବ ଏସିଆ ରବିଭିନ୍ନ ସହରକୁ ସଂଯୋଗ କରୁଚି।୨୦୦୭ରେ

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ

IATA	ICAO	Callsign
AI	AIC	AIRINDIA
Founded	July 1932 (as Tata Airlines)	
Commenced operations	15 ଅକ୍ଟୋବର 1932	
Hubs	<div><div></div><div><ul style="list-style-type: none">[ଛାତ୍ରପତି ଶିବାଜୀ ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିମାନ ବନ୍ଦର]] (ମୁମ୍ବାଇ)ଇନ୍ଦରା ଗାନ୍ଧୀ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର (ଦିଲ୍ଲୀ)</div></div>	
Secondary hubs	<div><div></div><div><ul style="list-style-type: none">ଚେନ୍ନାଇ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦରନେତାଜୀ ସୁଭାଷ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର (କଲିକତା)</div></div>	
Focus cities	<div><div></div><div><ul style="list-style-type: none">Bengaluru International Airport (Bangalore)Trivandrum International Airport (Trivandrum)Cochin International Airport (Kochi)Rajiv Gandhi International Airport (Hyderabad)Sardar Vallabhbhai Patel International Airport (Ahmedabad)Dubai International AirportHong Kong International Airport</div></div>	
Frequent-flyer program	Flying Returns	
Airport lounge	Maharaja Lounge	
Alliance	Star Alliance (ସ୍ଟାର ଆଲାଇନ୍ସ) ^[୧]	
Subsidiaries	<div><div></div><div><ul style="list-style-type: none">Air India CargoAir India ExpressAir India Regional</div></div>	
Fleet size	102 (+ 27 orders)	
Destinations	55 (excl. subsidiaries)	
Company slogan	<i>Truly Indian</i>	
Parent company	Air India Limited	
Headquarters	Air India Building, <div>Nariman Point, Mumbai, Maharashtra, India (moving to Delhi in 2013)^[୨]</div>	

Key people	JRD Tata (Founder)
Website	http://airindia.in

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ଅନ୍ତର୍ଜାତିକ ଦୂର ଯାତ୍ରା ପାଇଁ ବିମାନ ଚଳାଚଳର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟରେ ନିୟୋଜିତ ହେଲା, ସେତେବେଳେ ଇଣ୍ଡିଆନ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ କମ ଦୂରତା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଓ ଘରୋଇ ବିମାନ ଚଳାଚଳ ହେଲା୧୦୦୭ରେ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ଓ ଇଣ୍ଡିଆନ ଏୟାର ଲାଇନ୍ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ଲିମିଟେଡବିଲୀନ ହେଲା।^[୧୮] ଷ୍ଟାର ଆଲୁଆନ୍ସ A ୨୦୦୭ରେ ଆମନ୍ତ୍ରଣ କରିଥିଲା ତା ସହ ସାମିଲ ହବା ପାଇଁ।^[୧୯] ଦୁଇଟି ଯାକ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ଓଇଣ୍ଡିଆନ ଏୟାରଲାଇନ୍ସ ୨୦୦୬-୦୭

₹ 7.7 billion (US\$୧୭୦.୯୪ million)ରେ ଷଡି ସହିଥିଲା,ଏବଂ ବିଲୀନ ହେବା ପରେ,ଫୁଣିଥରେ ₹ ୭୨ billion (US\$୧.୬ billion) ୨୦୦୯ ମାର୍ଚ୍ଚରେ ଆରମ୍ଭ ହେଲା।^[୨୦]^[୨୧] ୨୦୦୯ ଜୁଲାଇ, ଭାରତୀୟ ଷ୍ଟେଟ ବ୍ୟାଙ୍କ ନିୟୁକ୍ତି କରାଯାଇ ଥିଲା କି ଗୋଟେ ନକ୍ସା ତିଆରି କରିବା ପାଇଁ କିପରି ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ ପୁନଃଲାଭ କରିପାରିବା।^[୨୨] ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ ୩ଟି ବିକ୍ରି କରିଥିଲା ମାର୍ଚ୍ଚ୨୦୦୯ରେ ଏୟାରବସA୩୦୦ ଏବଂ ଗୋଟେ ବୋଇଂ ୭୪୭ -୩୦୦ \$୧୮.୭୫ ମିଲିୟନ ରଣ ସୁଝିବା ପାଇଁ।^[୨୩] ମାର୍ଚ୍ଚ୨୦୧୧ରେ ନିଜ ସଞ୍ଚିତ ଧନ ରାଶିରୁ

₹ ୪୨୫.୭ billion (US\$୯.୪୫ billion) ରଣ ପରିଶୋଧ କରିବା ପାଇଁ ଏବଂ ଚଳାଇବା ପାଇଁ ₹ ୨୨୦ billion (US\$୪.୮୮ billion)।

ଆଇନି ଅନୁସାରେ ସଂଘବଦ୍ଧ ଓ ଚିହ୍ନଟ

.

ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ଲିମିଟେଡ଼ର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଇଣ୍ଡିଆନ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ ହାଉସ,ନୂଆଦିଲ୍ଲୀରେ ଅବସ୍ଥିତ।^[୨୪] ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆର ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ବିଲ୍ଡିଂଙ୍ଗ, ମୁମ୍ବାଇ ରୁ ଦିଲ୍ଲୀକୁ ୨୦୧୩ରେ ସ୍ଥାପିତ କରାଗଲା। ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ୨୩ ମହଲା ବିଲ୍ଡିଂଙ୍ଗ ସମୁଦ୍ର ପାଖ ରାସ୍ତା,ମୁମ୍ବାଇ ଏବଂ ୧୯୯୩ ବମ୍ବେ ବୋମିଙ୍ଗ ର ଟାଗେଟରେ ଥିଲା।^[୨୫]^[୨୬]

ଅଧୀନସ୍ତ

Current

- ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ରିଜୋନାଲ (formerly Alliance Air)

Tata Air Service

Air India became the first Asian carrier to induct a jet aircraft with the 6ବାଇଂ ୭୦୭-୪୨୦ ଗୌରୀ ଶଙ୍କର (registered *VT-DJJ*)

Air India Airbus A310-300. ଏହା A୩୦୦s ତିନୋଟି ୨୦୦୯ରେ ବିକ୍ରି କରିଥିଲେ, ରଣ ସୁଝିବା ପାଇଁ

■ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ଏକ୍ସପ୍ରେସ

Defunct

■ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ କାରଗୋ

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ବିମାନ ଏସିଆର ପ୍ରଥମ ମାଲ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିଲା,ଯେତେବେଳେ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ କାରଗୋ ୧୯୫୪ରେ ମାଲ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କଲା, ବିମାନ ହେଉଛି Douglas DC-3^[୨୭] Air ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ କାରଗୋ ମାଲ ପରିବହନ କାର୍ଯ୍ୟ ୨୦୧୨ ମସିହାରେ ବନ୍ଦ କରିଦେଲା^[୨୮]

Mascot

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆର ଶୁଭ ଚିହ୍ନ ମହାରାଜା (ସମ୍ରାଟ). ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆର ନିର୍ଦ୍ଦେଶକ ବୋବି କୋକ,ଏବଂ ଉମେଶ ରାଓ ,ଜେ.ୱାଲେଟର ଲଚିଡ଼ ଚିତ୍ରକର,ଏହାକୁ ବନେଇଥିଲେ^[୨୯] କୋକା କହିଥିଲେ କି,"ଆମ୍ଭେମାନେ ଏହାକୁ ମହାରାଜା କହିପାରିବା କେବେଳେ ଭଲ ବର୍ଣ୍ଣନା କରିବା ପାଇଁକିନ୍ତୁ ଏହା ରକ୍ତ ନୀଳ ନୁହେଁ।ସେ ଦେଖିବାକୁ ରାଜତୋଗ ପରି,କିନ୍ତୁ ଏହା ରାଜକୀୟ ନୁହେଁ"^[୩୦] ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ମହାରାଜା ଶୁଭଚିହ୍ନ୧୯୪୬ରେ ଗ୍ରହଣ /ପସନ୍ଦ କରିଥିଲେ। ଏହାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପାଇଁ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ ସ୍ଥାନକ ଗଦି ତିଆରି କରିଥିଲେ^[୩୧] ମହାରାଜା ୨୦୧୫ରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହୋଇ ଏବଂ ନୂଆ ମାର୍କ ନୂତନ ରୂପେ ପର୍ଯ୍ୟବେଶିବତ ହୋଇଛି^[୩୨]

ପ୍ରତୀକ ଓ ସେବା ପୋଷକ

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆର ରଙ୍ଗ ନାଲି, ଧଳାବିମାନରେ ରଙ୍ଗ ଧଳା ତା ସହ ନାଲି ବାହାର ଝରକା ପାଖରେ ଦିଆଯାଇଥାଏ, ଏବଂ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସର ନାମ ନାଲି ରଙ୍ଗରେ ଲେଖାଯାଏ ।ନାମ ଗୋଟେ ପଟେ ହିନ୍ଦୀ ଥାଉ ଗୋଟେ ପଟେ ଇଂରାଜୀ ଓ ଅନ୍ୟ ପଟେ ସ୍ଲୋଗାନ ଅଙ୍କା ଯାଇଛି*Your Palace in the Sky*^[୩୩] ଲୋଗୋ ୧୯୪୮ ମସିହାରେଜେ.ଆର.ଡି. ଟାଟାଙ୍କଦ୍ୱାରା ନିରୂପଣରେ ଏବଂ ନୂତନ ରୂପେ ୨୦୦୭ରେ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା^[୩୪]The flying swan was morphed from the centaur logo and the chakra was derived from Indian's erstwhile logo.^[୩୫] ନୂଆ ଲୋଗୋ ବିମାନର ପଛଭାଗରେ ଏବଂ ଇଞ୍ଜିନର ଘରେ ଲଗା ଯାଇଛି ।ଗୋଟେ ନାଲି ଓ କମଳା ରଙ୍ଗର ଗାର ସମାନ୍ତରଭାବେ ଦୁଇଟି ଗାର ମୁଖ୍ୟ ଦ୍ୱାର ଦୁ ପଛ ଦ୍ୱାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଲମ୍ବିଛି^[୨୯]

In January 2013, Air India cleared some of its debts by selling and leasing back the newly acquired Boeing 787 Dreamliners. Also, the airline posted its first positive EBITDA after almost six years

Air India joined the Star Alliance in 2014. Pictured is Air India Boeing 787 Dreamliner (VT-ANU) in special star alliance livery.

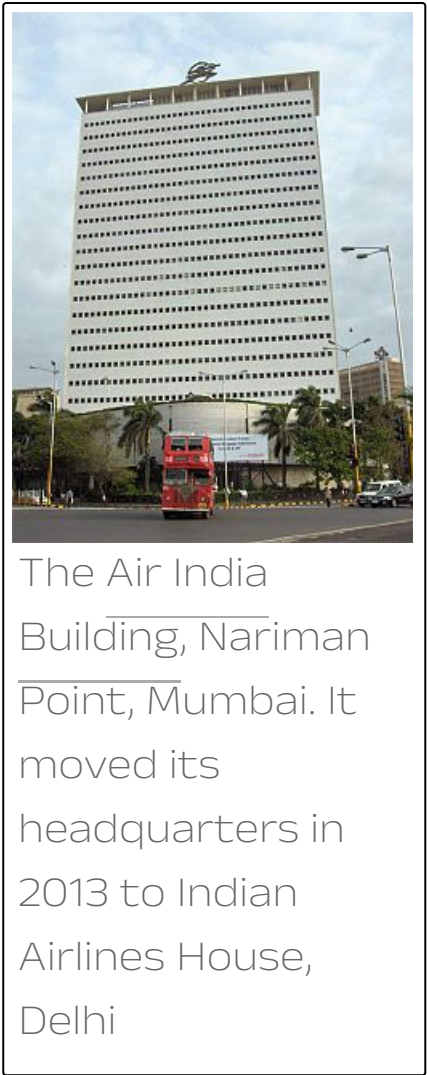
ଲକ୍ଷ୍ୟସ୍ଥଳ

ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ଫାଇଲସ୍ ମୋଟ ଟ୍ରାଫି ଗନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥଳ, ସେଥିମଧ୍ୟରୁ୪୮ଟି ଘରୋଇ,୩୬ ଟା ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ୨୪ଟି ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ।^[୩୬] ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆର ପ୍ରଥମ ମୁଖ୍ୟ ଘରୋଇ ଗନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥଳ ହେଲା ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ନୂଆ ଦିଲ୍ଲୀ ଏବଂ ଛତ୍ରପତି ଶିବାଜୀ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ମୁମ୍ବାଇ ଏବଂ ଦ୍ୱିତୀୟ ମୁଖ୍ୟ ଘରୋଇ ଗନ୍ତବ୍ୟ ସ୍ଥଳ ହେଲା ନେତାଜୀ ସୁବାଷ ଚନ୍ଦ୍ର ବୋଷ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, କୋଲକାତା ଏବଂ ତେନ୍ଦ୍ରାଇ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର।^{[୩୭][୩୮]} ଏୟାରଲାଇନ୍ସ ଯୋଜନା କରିଛି କି, ସେ ଦକ୍ଷିଣ ଆମେରିକା ଓ ଆଫ୍ରିକାକୁ ବିମାନ ଚଳାଚଳର ସୁବିଧା ଯୋଗାଇବା।^[୩୯] ଏୟାରଲାଇନ୍ସ ଯୋଜନା କରୁଛି କି ,ଉତ୍ତର ଆମେରିକା ଏବଂ ଯୁରୋପକୁ ସିଧା ସଳଖ ବିମାନ ଚଳାଚଳ କରିବା ପାଇଁୱାସିଙ୍ଗଟନ, D.C., ହାଉଷ୍ଟନ ଏବଂ ଷ୍ଟକହୋଲମ ୨୦୧୬ ମସିହାରେ ।^{[୪୦][୪୧]}

code-sharing ଟୁକ୍ତି

୧୧ଜୁଲାଇ ୨୦୧୪ରେ ଷ୍ଟାର ଆଲିଆନ୍ସ ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ୨୭ତମ ପ୍ରତିନିଧି ହେଲା।^{[୪୨][୪୩]} ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ନିମ୍ନ ଦେଶରେ ବିମାନ ଚଳାଚଳ ପାଇଁ code-sharing ଟୁକ୍ତି କରିଛି :^[୪୪]

- ଆଫ୍ରିଆ ଏୟାରୱେଜ
- ଏୟାର ଆସ୍ଥାନା
- ଏୟାର କାନାଡା
- ଏୟାର ମୌରିଟିଉସ
- ଏୟାର ନିଉଜିଲାଣ୍ଡ^[୪୫]
- ଏସିଆନ ଏୟାରଲାଇନ୍ସ
- ଅଷ୍ଟ୍ରେୟାନ ଏୟାରଲାଇନ୍ସ
- ଅବିଆଙ୍କା^[୪୬]
- ଇଜିପ୍ଟ
- ଇଥିଓପିଆନ ଏୟାରଲାଇନ୍ସ
- ହଙ୍ଗ କଙ୍ଗ ଏୟାରଲାଇନ୍ସ
- କିତି ଏୟାରୱେଜ
- ଲୁପ୍ଟାନ୍ସ
- ସିଙ୍ଗାପୁର ଏୟାରଲାଇନ୍ସ
- ଶ୍ରୀଲଙ୍କା ଏୟାରଲାଇନ୍ସ
- ସ୍ୱିସ ଇଣ୍ଟରନ୍ୟାସନାଲ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ

- ତୁର୍କୀର ଏୟାରଲାଇନ୍ସ
- ଉଜବେକିସ୍ତାନ ଏୟାରୱେଜ

ଦ୍ରୁତଗାମୀ

ସାମ୍ପ୍ରତିକ

As of ଅଗଷ୍ଟ ୨୦୨୫, the Air India fleet consists of the following aircraft (including leased aircraft and excluding subsidiaries):[୪୭][୪୮][୪୯]

The Boeing 777-200LR used on long and ultra long-haul routes

Air India Fleet

Aircraft	In Service	Orders	Passengers				Notes
			F	J	Y	Total	
Airbus A319-100	22	—	—	8	114	122	6 Aircraft stored <u>[୫୦]</u>
			—	—	144	144	
Airbus A320-200	26	3	—	—	168	168	A total of 5 A320 (WL) being dry-leased from Chinese leasing firm, rest 6 expected by mid 2016. <u>[୫୧]</u>
			—	20	125	146	
Airbus A320neo	—	14	—	—	168	168	To be dry-leased from April 2017 <u>[୫୨][୫୩]</u>
Airbus A321-200	20	—	—	12	172	184	
Boeing 747-400	5	—	12	26	385	423	
Boeing 777-200LR	3	—	8	35	195	238	1 stored <u>[୫୪]</u>
Boeing 777-300ER	12	3	4	35	303	342	Remaining 3 orders to be delivered from 2017

Boeing 787- <div>8</div>	21	6	—	18	238	256	
Total	109	26					

Fleet info

୪ଅଗଷ୍ଟ ୧୯୯୩ରେ ଏୟାରଇଣ୍ଡିଆର ବୋଇଂ୭୪୭-୪୦୦*VT-ESM* ଏବଂ ତା ନାମ *କୋଣାର୍କ* ପ୍ରଥମେ ଉଡାଣଭରି ଥିଲା^[୫୫] ଏୟାର ଲାଇନ୍ସର ପ୍ରଥମ ବୋଇଂ୭୭୭-୨୦୦LR ବିମାନ ୨୬ ଜୁଲାଇ୨୦୦୭ରେ ଉଡାଣଭରି ଥିଲା ।ଏହି ବିମାନନାମ ଭାରତ ଦେଶର ରାଜ୍ୟ ନାମ ଅନୁସାରେ ରଖା ଯାଇଥିଲା ତା ନାମ "ଆନ୍ଧ୍ର ପ୍ରଦେଶ"^[୫୬] ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ର୭୭୭-୩୦୦ER ବିମାନ ସେହି ବର୍ଷ୯ଅକ୍ଟୋବରରେ ଉଡାଣ ଭାରି ଥିଲା।ତା ନାମ "ବିହାର"^[୫୭] ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆର ପ୍ରଥମ ବୋଇଂ୭୮୭ ବିମାନ ୬ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୧୨ରେ ଉଡାଣଭରି ଥିଲା^[୫୮] ଏବଂ କମାଣ୍ଡ ବିମାନ ୧୯ ସେପ୍ଟେମ୍ବର ୨୦୧୨ରେ^[୫୯]

ବିମାନ ଚଳାଚଳ

An Air India Boeing 747-400 aircraft used as Air India One

Boeing 707 in 1976

Air India Lockheed
Super Constellation at
Prague Ruzyně Airport
in 1961

Air India Douglas DC-3
at London Heathrow
Airport in 1958

Aircraft operated by Air India (1970–1999)^[90] ^[99]

Aircraft	Total Operated	Introduced	Retired
Airbus A300-100	1	1994	1994
Airbus A300-200	4	1982	2002
Airbus A310-300	29	1986	2012
Airbus A320-200	32	1989	Active
Boeing 747-200	14	1971	2003

Aircraft	Total Operated	Introduced	Retired
Boeing 747- 300	3	1988	2008
Boeing 747- 400	14	1993	Active
Douglas DC- 8-60F	11	1977	1986
Douglas DC- 8-70F	4	1983	1995
Ilyushin Il- 62M	1	1989	1990
Lockheed L- 1011 TriStar	1	1995	1996
Boeing 707- 337B	4	1962-1964	1987-1989
Boeing 707- 337C	4	1964-1966	1989-1990
Boeing 707- 437	6	1966-1970,1972	1990-2002,2005

Aircraft operated by Air India (2000–present)^[90]

Aircraft	Total Operated	Introduced	Retired
Airbus A319- 100	24	2005	Active
Airbus A321- 200	20	2007	Active
Airbus A330- 200	2	2007	2014
Boeing 737- 200	5	2007	2011

Aircraft	Total Operated	Introduced	Retired
Boeing 757-200	1	2007	2007
Boeing 767-300	3	2006	2008
Boeing 777-200	1	2006	2010
Boeing 777-200ER	3	2005	2011
Boeing 777-200LR	3 (5 sold)	2007	Active
Boeing 777-300ER	12	2007	Active
Boeing 787-8	21	2012	Active

ସେବା

ସଂକେତ ପ୍ରକୋଷ

ବୋଇଂ ୭୭୭-୨୦୦LR/୭୭୭-୩୦୦ER ବିମାନରେ ୩୪୨ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ନେଇକି ଯିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି,ଏଥିରେ ୩ଟି ଶ୍ରେଣୀ ଅଛି ଯଥା; ପ୍ରଥମ(୩),ବ୍ୟବସାୟ(୩୫),ସାଧରଣ(୩୦୩) ।^[୬୨] ବୋଇଂ୭୪୭ -୪୦୦ ଏହି ବିମାନ ୪୨୩ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଦୂରରାସ୍ତାକୁ ନେଇକି ଯିବାର କ୍ଷମତା ଅଛି, ଏଥିରେ ସମାନ ୩ଟି ଶ୍ରେଣୀ ଅଛି ,ବସିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଅଛି ଯେମିତି କି ୧୨-୨୬-୩୮୫.^[୬୩] 787 ବୋଇଂ ୭୮୭ ତ୍ରିମ ଲିନର ଏବଂଏୟାରବସ A୩୨୧ ଏହି ବିମାନରେ ବସିବା ପାଇଁ ୨ପ୍ରକାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିଛି୨୫୬(୧୭B/୨୩୮ଏ),୧୭୧(୨୦B/୧୫୨E) ।^[୬୪]^[୬୫] ଏୟାରବସ A୩୨୦ ବିମାନ ଘରୋଇ ଓ ଅଳ୍ପ ଦୂରକୁ ଯିବା ପାଇଁ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବିମାନ ସାଧରଣ୧୬୮ ଜଣ ଲୁ/୧୪୦ଜଣ(୨୦B/୧୨୦E) ଦ୍ୱତୀୟ ଶ୍ରେଣୀରେ ଯାତ୍ରା କରିପାରିବେ।^[୬୬]^[୬୭] ଏୟାରବସ A୩୧୯ ବିମାନରେ ସାଧରଣ ୧୪୪ଟି ସ୍ଥାନ ବସିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କରାଯାଇଅଛି।^[୬୮] ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ ଘରୋଇ ଓ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଯିବାଆସିବା ପାଇଁ ସେବାରେ ନିୟୋଜିତ ଅଛି।

ବିମାନରେ ମନୋରଞ୍ଜନ

ବିମାନର ଉଡ଼ାଣ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ

ଅଧିକମୂଲ୍ୟର ବିଶ୍ରାମକକ୍ଷ

ଦି ମହାରାଜା ବିଶ୍ରାମକକ୍ଷ (English: *Emperor's Lounge*) ଫାଷ୍ଟ ଲୁକ୍ସ ଓ ବ୍ୟବସାୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଉପଲବ୍ଧ। ଏହାର ଇଣ୍ଡିଆ ଅଧିକମୂଲ୍ୟର ବିଶ୍ରାମକକ୍ଷ ଇଣ୍ଡୋନେସିଆସନାଲ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ ସହ ଅଲଗା ଇଣ୍ଡୋନେସିଆସନାଲ ଏୟାର ପୋର୍ଟରେ ଉପଲବ୍ଧ କିନ୍ତୁ ମହାରାଜା ବିଶ୍ରାମକକ୍ଷ ନୁହେଁ।^[୭୯] ମୋଟ ଉପରେ ଆଠଟା ମହାରାଜା ଅଧିକମୂଲ୍ୟର ବିଶ୍ରାମକକ୍ଷ :^[୭୦]

ଭାରତ

- ଛାତ୍ରପତି ଶିବାଜୀ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ମୁମ୍ବାଇ
- ଇନ୍ଦିରା ଗାନ୍ଧୀ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ଦିଲ୍ଲୀ
- ଚେନ୍ନାଇ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ଚେନ୍ନାଇ
- କେମ୍ପେୱାଡା ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ବାଙ୍ଗାଲୋର
- ରାଜୀବ ଗାନ୍ଧୀ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ହାଇଦ୍ରାବାଦ
- ସର୍ବଜିତ ବଲ୍ଲଭାଇ ପଟେଲ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ଅହମ୍ମଦାବାଦ

ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ

- ଜନ ଏଫ. କେନେଡି ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ବିମାନ ବନ୍ଦର, ନିୟୁୟର୍କ
- Heathrow Airport, ଲଣ୍ଡନ

ପୁରସ୍କାର ଓ ମାନ୍ୟତା

- *Preferred International Airline* ଯାତ୍ରା ଓ ଆତିଥ୍ୟ ସଙ୍କ୍ରାର ପାଇଁ ଆସ୍ତ୍ରଜ କନସ୍ୟୁମର ଆୱାର୍ଡ(୨୦୦୭)^[୭୯]
- *Best Corporate Social Responsibility Initiative* ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ଶୀଘ୍ର ଯାତ୍ରା କରିବା ପାଇଁ ^[୭୭]
- *Best Short-Haul International Airline* Galileo ଦେଶ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେଶୀଘ୍ର ଯାତ୍ରା କରିବା ପାଇଁ (୨୦୦୮)^[୭୭]
- *Amity Corporate Excellence Award* ଅମିତ ଯୁନିଭରସିଟି ^[୭୭]
- *Reader's Digest Trusted Brand*^[୭୭]
- *Dun and Bradstreet Award* (D&B), ଇଣ୍ଡିଆର ପ୍ରମୁଖ ଓ ଏକ ନମ୍ବର ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ^[୭୭]
- *Best South Asian Airline*, Mice and business travel publications^[୭୭]

Business Class seats on board the Boeing 777-200LR/777-300ER

Air India London Heathrow Airport lounge

India's Maharaja Lounge at John F. Kennedy International Airport in New York City

- *Cargo Airline of the Year*, 26th Cargo Airline of the Year Awards^[୭୩]
- The *Montreal Protocol Public Awareness Award* by the ୟୁନାଇଟେଡ ନେସନ୍ ି ପରିବେଶ ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ^[୭୪]
- ଏହା ଇଣ୍ଡିଆର ଭରସାପୂର୍ଣ ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ,ତ୍ରାଣ୍ସ ଟ୍ରଷ୍ଟ ରିପୋର୍ଟ ଅନୁସାରେ^[୭୫]

Air India's ground services became the first ground service provider to acquire ଆଇସିଏ ୯୦୦୨ ସାର୍ଟିଫିକେଟ
୩୧ ଜାନୁୟାରୀ ୨୦୦୧^{[୭୬][୭୭]}

Gulf War evacuation

ଏୟାର ଲାଇନ୍ସ ଟିଜିନି ବୁକ ଖାର୍ଜିତ ରେକର୍ଡଅନୁସାରେ ପ୍ରମୁଖ ଲୋକ ଉଦ୍ଧାରକାର ବୀମାନ ^[୭୮] Over ୧୧୧,୦୦୦ରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱ ଲୋକମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧାର କରି ଅମ୍ମାନ ଦୁ ମୁମ୍ବାଇ ଆଣିଛି 4,117 kilometres (2,558 mi), ୪୮୮ଟି କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ବିମାନ ୧୩ ଅଗଷ୍ଟ ୧୧ଅକ୍ଟୋବର ୧୯୯୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଶେଷ ୫୯ ଦିନ ।ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହୋଇଥିଲା ଯେତେବେଳେThe operation was carried out during Persian Gulf War Indian expatriates from କୁୱେଟ ଏବଂ ଇରାକରେ ହୋଇଥିଲା^{[୭୮][୭୯][୮୦][୮୧]}

ଘଟଣା ଓ ଦୁର୍ଘଟଣା

ଆଧାର

1. http://www.staralliance.com/en/press/ai-joining-prp/
2. Business Standard. "Air India headquarters to shift to Delhi". Business-standard.com. Retrieved 2012-10-13. {{cite web}}: |author= has generic name (help)
3. http://www.airindia.in/SBCMS/Webpages/JRD.aspx?MID=196
4. http://www.flightglobal.com/pdfarchive/view/1939/1939%20-%201264.html
5. http://www.staralliance.com/en/press/ai-joining-prp/
6. "Airline Companies of the World". *Flight International*. 27 April 1939. Retrieved 17 September 2011.
7. "Air-India Ltd. (1) – Tata Air Lines – Tata Sons – Tata Air Services". Timetableimages.com. Retrieved 13 September 2012.
8. Pran Nath Seth, Sushma Seth Bhat (2005). *An introduction to travel and tourism*. Sterling Publishers Pvt. Ltd. ISBN 978-81-207-2482-2. Retrieved 20 January 2011.
9. Bepin Behari (1996). *Astrological Biographies: Seventeen Examples of Predictive Insights*. Motilal Banarsidass. ISBN 978-81-208-1322-9. Retrieved 20 January 2011.
10. "Switzerland Schweiz Suisse Svizzera". Air India. Archived from the original on 11 August 2012. Retrieved 13 September 2012.
11. Samanth Subramanian (15 October 2012). "When Air India Was Efficient, Profitable and Growing Fast". *The New York Times*. Retrieved 24 March 2013.

12. "Humane Face of IAF: Aid to the Civil Administration" (PDF). Medind.nic.in. Archived from the original (PDF) on 30 January 2016. Retrieved 1 October 2012.

13. "India privatisation plans near 'collapse' ". *BBC News*. 3 September 2001. Retrieved 23 April 2010.

14. "Tata still eyeing Air India". *BBC News*. 3 September 2001.

15. "Singapore Airlines pulls out". The Hindu. 2 September 2001.

16. Timmons, Heather (25 May 2011). "Criticism of State-Owned Air India Grows". *The New York Times*. Retrieved 20 May 2012.

17. Katakam, Anupama. "Controversy in the air". Frontline. Retrieved 21 April 2014.

18. "National Aviation Company of India Limited — Detailed description" (PDF). Air India. Archived from the original (PDF) on 9 August 2014. Retrieved 18 February 2013.

19. "Star Alliance invites Air India to join". *The Economic Times*. 13 December 2007. Archived from the original on 23 March 2014. Retrieved 23 March 2014.

20. "What sent Air India crashing?". *Economictimes.indiatimes.com*. 16 July 2009. Retrieved 30 August 2010.

21. "Air India restructuring plans being readied". *The Hindu*. Chennai, India. 9 July 2009. Retrieved 30 August 2010.

22. "SBI Caps prepares roadmap for Air India restructuring". *Dnaindia.com*. 22 July 2009. Retrieved 30 August 2010.

23. "AI sells 4 aircraft in Mar to tackle financial crunch". *The Financial Express*. 29 July 2009. Retrieved 30 August 2010.

24. "Air India, Board of directors". Air India. Retrieved 4 November 2015.

25. ଆଧାର ଭୁଲ: ଅଚଳ <ref> ଚିହ୍ନ; Air India building ନାମରେ ଥିବା ଆଧାର ଭିତରେ କିଛି ଲେଖା ନାହିଁ ।

26. "Bombay hit by devastating bombs". BBC. 12 March 1993. Retrieved 3 September 2011.

27. ଆଧାର ଭୁଲ: ଅଚଳ <ref> ଚିହ୍ନ; Timeline ନାମରେ ଥିବା ଆଧାର ଭିତରେ କିଛି ଲେଖା ନାହିଁ ।

28. Singh, Sanjay (7 January 2012). "Air India shuts down bleeding cargo business". *Business Today*. New Delhi. Retrieved 6 March 2016.

29. "Air India Brand". Air India. Retrieved 4 November 2015.

30. "PM Modi reportedly wants Air India's mascot, The Maharajah, replaced by a plebeian one - The Times of India". *The Times of India*. Retrieved 6 December 2015.

31. "When did the Maharaja become Air-India's mascot? - The Times of India". *The Times of India*. Retrieved 6 December 2015.

32. "Maharajah gets a makeover". Times of India. 18 January 2015.

33. "Air India:History". airwhiners.net. Retrieved 5 November 2015.

34. "Airlines logos with colors". spellbrand.com. Retrieved 5 November 2015.

35. "Air India to get a new logo". flightglobal.com. Retrieved 4 November 2015.

36. "Time table, Air India". Air India. Retrieved 6 March 2016.

37. "Air India to wind up Frankfurt hub, take Alliance regional". *DNA India*. 25 October 2010. Retrieved 13 October 2012.

38. "Air India plans major hub in Dubai". Rediff. 25 April 2011. Retrieved 1 October 2012.

39. "Maharaja on Course to Turn the Corner With More Links and Wings". *New Indian Express*. 22 November 2015. Archived from the original on 26 November 2015. Retrieved 22 November 2015.

40. *ch-aviation.com*. 20 March 2016 http://www.ch-aviation.com/portal/news/44849-air-india-to-weigh-up-possible-new-widebody-order. Retrieved 20 March 2016. {{cite news}}: Missing or empty |title= (help); Text "Air India to weigh up possible new widebody order" ignored (help)

41. "Air India plans non-stop flight to Washington DC". *Hindustan Times*. 5 March 2016. Retrieved 5 March 2016.

42. Young, Kathryn M. (25 June 2014). "Air India to join Star Alliance July 11 | Finance & Data content from". *ATWOnline*. Retrieved 6 August 2014.

43. "Air India to join Star Alliance in 2014". Star Alliance. Archived from the original on 16 December 2013. Retrieved 23 March 2014.

44. "Flying Returns – Code Share Partners". Air India. Retrieved 8 August 2010.

45. "Air New Zealand signs code-shares agreement with Air India". stuff.co.nz. Retrieved 5 November 2015.

46. "Air India signs code-shares agreement with Avianca". airindia.in. Retrieved 5 November 2015.

47. ଆଧାର ଭୁଲ: ଅଚଳ <ref> ଚିହ୍ନ; :1 ନାମରେ ଥିବା ଆଧାର ଭିତରେ କିଛି ଲେଖା ନାହିଁ ।

48. "Air India Fleet". ch.aviation.com. Retrieved 21 July 2014.

49. "Air India Fleet Details and History". Planespotters.net. Archived from the original on 13 June 2012. Retrieved 28 June 2015.

50. "Air India to replace six Airbus A-319s with A320neos, raise \$350-m bridge loan". *The Indian Express*. 18 December 2014. Retrieved 24 April 2015.

51. "Air India gets two of its first five leased planes". Retrieved 10 December 2015.

52. "Air India to dry lease 14 Airbus A320 planes from Kuwait". Press Trust of India. 14 June 2015. Retrieved 14 June 2015.

53. "Air India gets go-ahead from Airbus to extend use of 3 ageing A320s". *The Economic Times*. Retrieved 9 September 2015.

54. "Air India starts sale of 3 long-range Boeing 777s". 17 July 2014. Retrieved 28 September 2014.

55. "VT-ESM Air India Boeing 747-437". PlaneSpotters. Archived from the original on 27 May 2013. Retrieved 11 February 2013.

56. "VT-ALA Air India Boeing 777-237(LR)". PlaneSpotters. Archived from the original on 1 December 2012. Retrieved 11 February 2013.
57. "VT-ALJ Air India Boeing 777-337(ER)". PlaneSpotters. Archived from the original on 1 January 2013. Retrieved 11 February 2013.
58. Reuters (6 September 2012). "Air India takes delivery of its first Boeing 787 Dreamliner". Yahoo! Finance. Retrieved 13 September 2012. {{cite web}}: |author= has generic name (help)
59. "Air India's Dreamliner to be in service from Sep 19". Calcutta News. Retrieved 13 September 2012.
60. "Air India Historic Fleet". PlaneSpotters. Archived from the original on 13 June 2012. Retrieved 7 February 2013.
61. "Air India : The story of the aircraft". Airwhiners.net. Retrieved 26 July 2004.
62. "Seat Map, Air India Boeing 777-300 ER". seatguru.com. Retrieved 4 November 2015.
63. "Seat Map, Air India Boeing 747-400". seatguru.com. Retrieved 4 November 2015.
64. "Seat Map, Air India Boeing 787". seatguru.com. Retrieved 4 November 2015.
65. "Seat Map, Air India Airbus A321". seatguru.com. Retrieved 4 November 2015.
66. "Seat Map, Air India Airbus A320 V1". seatguru.com. Retrieved 4 November 2015.
67. "Seat Map, Air India Airbus A320 V2". seatguru.com. Retrieved 4 November 2015.
68. "Seat Map, Air India Airbus A319". seatguru.com. Retrieved 4 November 2015.
69. "Flying Returns – Maharajah Club". Flyingreturns.co.in. Archived from the original on 25 April 2012. Retrieved 1 October 2012.
70. "Airport lounges". Air India. Retrieved 6 March 2016.
71. "Air India bags Awaz consumer awards 2006". *The Hindu*. Chennai, India. 21 July 2006. Retrieved 30 August 2010.
72. "Air India on the upswing". Air India. Archived from the original on 22 February 2010. Retrieved 10 June 2010.
73. "Air India Cargo wins 'Cargo Airline' Award". Air India. 29 April 2009. Archived from the original on 4 May 2009. Retrieved 10 June 2010.
74. "Air India bags UN Environment Award". *Money Control*. 14 September 2007. Retrieved 30 August 2010.
75. Chandramouli (2015). *The Brand Trust Report India Study 2015*. TRA. p. 182. ISBN 978-81-920823-8-7.
76. "Air India gets ISO 9002 certification". *Rediff*. 13 May 1999. Retrieved 6 March 2016.
77. "Introduction to Air India". Air India. Retrieved 6 March 2016.
78. "Air India, History of Air India, Air India Flight Services, Air India International, Passenger Operations, Awards in Air India". Thisismyindia.com. Retrieved 10 June 2010.
79. Venkataramakrishnan, Rohan. "The Berlin airlift was remarkable, but the largest civilian evacuation in history is by India The Berlin airlift was remarkable, but the largest civilian evacuation in history is by

India". *Scroll.in*. Retrieved 11 April 2015.

80. "Did You Know That The Largest Air Evacuation In History Was Done By India?". The Better India. Retrieved 6 March 2016.

81. "Airlift: Akshay Kumar's next a thriller of the biggest human evacuation". *Times of India*. Retrieved 19 December 2012.

ବାହାର ତଥ୍ୟ

- Official website (<http://airindia.in>)

ଉତ୍ତମପ୍ରତିଭା
କମନ୍ଦୁରେ
ଏୟାର ଇଣ୍ଡିଆ
ବାବଦରେ
ମାଧ୍ୟମ ରହିଛି ।

"https://or.wikipedia.org/w/index.php?title=ଏୟାର_ଇଣ୍ଡିଆ&oldid=553356"ରୁ ଅଣାଯାଇଅଛି